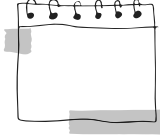

Bölüm 4

Adölesan ve Genç Sağlığı ve Halk Sağlığı Hemşireliği Yaklaşımları

Zeynep GENÇ AKGÜN¹
Aylin MEŞE TUNÇ²

Öğrenim Hedefleri

Bu bölümü okuduktan sonra okuyucu;

- Adölesan ve genç tanımları yapılabilir.
- Adölesan dönemleri sayılabilir.
- Adölesan dönemde gelişim hakkında bilgi sahibi olabilir.
- Adölesan dönem sağlık sorunları hakkında bilgi verilebilir.
- Birinci basamak sağlık hizmetlerinde adölesan ve genç sağlığının önemi bilinir.

¹ Uzm. Hemş., Sağlık Bakanlığı Kocaeli Şehir Hastanesi, Allerji ve İmmünoloji Polikliniği, e-mail: zeynep.akgun2@ogr.sakarya.edu.tr

² Arş. Gör. Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, e-mail: aylinmese@sakarya.edu.tr

- Aşırı yedikten sonra kusmaktan, fazla laksatif ve diüretik kullanımından kaçınmak
- Alkol kullanımından kaçınmak adölesanlara verilecek beslenme önerileri arasındadır (Aydenk Köseoğlu ve Çelebi Tayfur, 2017).

Tüm adölesanlar sigara, alkol ve madde kullanımının engellenmesi için danışmanlık almalıdır (Şen, 2020). Aynı zamanda düzenli aralıklarla hipertansiyon, hiperlipidemi ve obezite taramaları yapılmalıdır.

Adölesanlar HIV dahil CYBE açısından cinsel partnerleri ile birlikte değerlendirilmelidir. CYBE'si olan kişilere danışmanlık verilirken bireylere cinsel organlarını şekil, renk, koku ve akıntı yönünden iyice gözlemlenmeleri anlatılmalıdır. CYBE hakkında verilecek tek eşli olmanın önemi, kondom kullanılmasının CYBE koruyuculuğu hakkındaki gerekliliği gibi eğitimlerin cinsel birlikteliklerin yaşanmaya başladığı adölesan dönemde verilmeye başlanması önem taşımaktadır (Bekmezci ve Meram, 2020; Gökçay ve Çevirme, 2022b; 2022c). Birinci basamakta adölesanlarda CYBE'lerin önlenmesi, taranması ve tedavisinde sağlık personelinin kritik rolü bulunmaktadır.

Adölesan ve gençlere saygılı, tutarlı, merhametli ve yargılayıcı olmayan bir tutumla verilecek cinsel sağlık eğitimi ve danışmanlığının olumsuz sonuçların önlenmesinde belirleyici rol oynayacağı bilinmektedir. Yapılan görüşmelerde anlaşılabilir dil kullanmak ve açık uçlu soru sormak görüşmeyi kolaylaştıracak etkili yöntemler arasında olduğu unutulmamalıdır. Sağlık profesyonellerinin yapacağı etkin bakım, kapsamlı tarama ve kaliteli danışmanlık uygulamaları ile adölesan dönemde sık görülen CYBE riskinin ve adölesan gebelik sayısının azaltılabileceği bilinmektedir (Bekmezci ve Meram, 2020).

KAYNAKLAR

- Altay, M., Cabar, H.D., & Altay, B. (2018). Adolesan dönemi çocuklarda beslenme ve okul sağlığı. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 173-180.
- Anık, Y., & Ege, E. (2019). Erken evlilikler ve adölesan gebeliklerde hemşirelik yaklaşımı. *Türkiye Klinikleri Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği-Özel Konular*, 5(1), 46-55.
- Arslan, S. S., Alemdaroğlu, İ., Öksüz, Ç., Karaduman, A. A., & Yılmaz, Ö. T. (2018). Genç bireylerde fiziksel aktivitenin akademik başarı ve depresyon üzerine etkisi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 6(1), 37-42.
- Aydın, M. (2022). *Yeme Bozuklukları*. Şahna, E., Akgül, H., Selamoğlu, Z. (Ed.) Sağlık Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirme. S.1-14. Gece Kitaplığı. ISBN:978-625-430-546-7

- Bakırcan, H., Demirkan, E. (2021). Adölesan Sporcuların Yeme Bağımlılığı Eğilimlerinin Değerlendirilmesi. Hitit Üniversitesi. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Çorum.
- Bekmezci, E., & Meram, H. E. (2020). Adölesan cinselliği: Uluslararası ve ulusal durum. *Androloji Bülteni*, 22(4), 244-248.
- Büyükbayraktar, Ç. G., Bozgeyikli, H., & Kesici, Ş. (2018). Gençlerin Psikolojik İhtiyaçları Nelerdir?. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(1), 11-26.
- Coşgun, M., Hisar, KM. (2020). Adölesanların Sağlığı Geliştiren Davranışları ile Özyeterlikleri arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Konya.
- Coşkun, S., Ateş Özcan, B. (2022) Özel Bir Koleje Devam Eden Adölesanlarda Anne Beslenme Bilgi Düzeyinin, Adölesanların Beslenme Bilgi Düzeyi ve Diyet Kaliteleri ile İlişkinin İncelenmesi. Okan Üniversitesi. Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Çabuk Aİ, Açıkgoz K, Akpınar E. (2020). Adölesan gebeliklere yaklaşım ve koruyucu hekimlik. Artıran İğde FA, (Ed.) Birinci Basamakta Cinsel Sağlık/Üreme Sağlığına Yaklaşım. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri. p.55- 9.
- Çıtak, G. (2021). Adölesanlar ve Üreme Sağlığı Sorunları. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 93-100.
- Çoban F. (2018). Adölesanlarda Ergonomik Farkındalık Eğitiminin Kas İskelet Sistemi, Fiziksel Aktivite Düzeyi ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin İncelenmesi, T.C. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi Rehabilitasyon Programı Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Demir, E., Özkoçak, V. (2019). İstatistiksel Uygulamalarla Sağlık, Spor ve Adli Bilimlerde Antropometrik Ölçümlere Dayalı Araştırma Tasarımları. Nobel Bilimsel Eserler.
- Demir, G., (2021). Gençlik Algısı: "Genç Yaşam Dünyası" İle İlgili Gençler Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demiray, G., Yorulma, F. (2023). Halk Sağlığı Bakışıyla Obezite Yönetimi. Sağlık Bilimlerinde Değer. 13 (1): 147-155.
- DSÖ (2020), Coming of Age: Adolescent Health. Geneva: World Health Organization. <https://www.who.int/news-room/spotlight/coming-of-age-adolescent-health> (Erişim Tarihi: 10.04.2022).
- DSÖ (2022), <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions> (Erişim Tarihi:18.04.2023).
- DSÖ (2023a), https://www.who.int/health-topics/adolescent-health#tab=tab_2 (Erişim Tarihi: 19.04.2023).
- DSÖ (2023b), https://www.who.int/health-topics/obesity#tab=tab_1 Erişim Tarihi 18.04.2023
- DSÖ (2023c), https://www.who.int/health-topics/obesity#tab=tab_2 Erişim Tarihi: 18.04.2023
- Ekşi, M. Ş., & Özcan Ekşi, E. E. (2019). Akciğer Grafisi Çektirmiş Adölesanlarda Torasik Skolyoz Taraması. *Medical Bulletin of Haseki/Haseki Tip Bulteni*, 57 (1).
- Gönül, G., & Akça, D. (2022c). Attitudes of students in health-related departments towards family planning. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 45, 20-36., Doi: 10.17363/SSTB.2022/ABCD89/45.2

- Gönül, G., & Çevirme, A. (2022a). Health and environmental literacy levels of immigrant and non-immigrant university students and related factors. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7 (3), 757-778., Doi: 10.47115/jshs.1125651
- Gönül, G., & Çevirme, A. (2022b). Knowledge of students at health-related departments about sexual health and related factors. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 45, 1-19., Doi: 10.17363/SSTB.2022/ABCD89/.45.1
- HSGM (2017), https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cocuk_ergen_db/dokumanlar/ces_materyal/saglik_personeli_egitim/Bebek_Cocuk_Ergen_Izlemleri_ve_Izlem_Protokolleri.pdf Erişim Tarihi: 18.04.2023
- Huang, J., Zhou, X., Li, X., Guo, H., Yang, Y., Cheong, I. O., ... & Wang, H. (2022). Regional disparity in epidemiological characteristics of adolescent scoliosis in China: Data from a screening program. *Frontiers in Public Health*, 10, 935040.
- HUGAUM (2023), <http://www.hugaum.hacettepe.edu.tr/> Erişim: 18.04.2023
- Kahya, Y. (2020). Gençlerin yaşam kalitesi ve gelecek beklentileri. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(1), 950-968.
- Kandeger, İ. (2020). Kifotik Postürü Olan Adölesan Kızlarda Solunum ve Postür Egzersizlerinin Etkisinin İncelenmesi. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.*
- Kılıç, B. B., Akgül, H., & Çolak, T. K. (2021). Adölesanlarda Omurganın Sagittal Düzlem Dizilimi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8 (1), 23-28.
- Köseoğlu, S. Z. A., & Tayfur, A. Ç. (2017). Adölesan Dönemi Beslenme ve Sorunları Nutrition and Issues in Adolescence Period. *Güncel Pediatri*, 15(2), 44-57.
- Kudret, M., & Demir, G. (2022). Ergenlerde Görülen Yeme Bozuklukları, Nedenleri ve Tedavi Yaklaşımları. *Sağlık & Bilim: Beslenme-2*, 77.
- Oğul, Z. (2021). Adölesan ve Gençlerde Cinsel Sağlık Üreme Sağlığı: Etkileyen Faktörler ve Sorunlar. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi* 7 (2);149-165
- Onar, G., Odaş, İ. S., & Canbolat, Z. (2021). Adölesan Döneminin Psikolojik Profili, Sorunları ve Koruyucu Sağlık Hizmetleri. *Turkey Health Literacy Journal*, 2(1), 52-66.
- Özkan, H., Taşgın, Z. D. Ü., & Apay, S. E. (2020). Cinsellikle ilgili eğitim alan ve almayan öğrencilerin cinsel sağlık bilgi düzeylerinin karşılaştırılması. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 11-21.
- Öztürk, B., & ESEN, E. (2020). Psikolojik Danışmanlara Yönelik Cinsel Sağlık Eğitici Eğitiminin Etkililiğinin İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 277-298.
- Rivera, E., Veitch, J., Loh, V. H., Salmon, J., Cerin, E., Mavoa, S., Villanueva, K., & Timperio, A. (2022). Outdoor public recreation spaces and social connectedness among adolescents. *BMC public health*, 22(1), 165.
- Sarıtuğ, B. (2021). Bursa Örneğinde Gençlerin Tutum ve Davranışlarına Dair Sosyal Bir İnceleme. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8(3-Ek), 150-175.
- Seyhan, S., Kurdoğlu, BÇ. (2022) Gençler İçin Rekreasyon. *Mimarlık, Planlama ve Tasarımda Güncel Araştırmalar.*
- Szucs, L. E., Lowry, R., Fasula, A. M., Pampati, S., Copen, C. E., Hussaini, K. S., Kachur, R. E., Koumans, E. H. & Steiner, R. J. (2020). Condom and contraceptive use among sexually active high school students—Youth Risk Behavior Survey, United States, 2019. *MMWR supplements*, 69, 11-19.
- Şahin, H. (2022). Covid-19 Pandemisine Gençlerin Gözüyle Bakmak: Toplumsal Bağlar Bakımından Eleştirel Bir Söylem Analizi, *Ahi Evran Akademi*, 3 (1), 102-114

- Şen, HN. Duran Aksoy, Ö. (2020) Adölesanlarda Sağlığı Geliştirme Davranışlarının Stresle Başa Çıkma ve Öz-yeterlilikle İlişkisinin incelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi. Sivas.
- Şimşekli Bakırhan D., Öztürk, K., Gökçay, G. (2022). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin cinsel eğitime karşı tutumları ve cinsel benlik şemalarının incelenmesi. Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi, 46, 1-14., Doi: 10.17363/SSTB.2022/ABCD89/.46.1.
- TNSA (2018), http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf Erişim Tarihi: 19.04.2023
- Topal, S. (2021). Fiziksel engelli annelerin çocuklarının bakımı ile ilgili deneyimleri ve hemşirelerden beklentileri, Sakarya Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya.
- Tunç, A.M., Gökçay, G., Çevirme, A. (2022). Covid-19 pandemisinin bazı riskli guruplar üzerine etkisi. D. Atik (Ed.) Sağlık Bilimleri Alanında Yeni Trendler IV (ss.721-748), Duvar Yayınları, Ankara. ISBN:978-625-8261-86-8
- Turan, R., Hüray İşlekel, G. (2019) Obez Adölesanlarda B12 Vitamin Eksikliğinin Serum Metil malonik Asit ve Homositein Düzeyleri ile İncelenmesi ve Normal Kilolu Adölesanlarla Karşılaştırılması. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Moleküler Tıp Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- TÜİK (2021), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813> Erişim Tarihi: 19.04.2023)
- TÜİK (2020), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2020-37242> (Erişim Tarihi: 18.04.2023)
- Uğurlu, ES., Çevirme, A. (2019) Sakarya İli Serdivan İlçesindeki Beş Okulda Öğrenim Gören Adölesanlarda Kas-İskelet Sistemi Rahatsızlıkları ve Ağrıları ile İlişkili Faktörlerin İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- UNICEF (2022), <https://data.unicef.org/topic/child-health/adolescent-health/> (Erişim Tarihi: 19.04.2023).
- Yaşın, T., Usgu, S. (2021). Kifotik postürlü adölesan kızlarda omuz retraksiyon ortezi ile postür egzersizlerinin kifoza, servikal tilte ve skapular protraksiyona etkileri. Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation, 8 (3):215-222.
- Yeşilfidan, D., & Adana, F. (2019). Ergenlik ve Obezite: Halk Sağlığı Hemşireliği Bakış Açısı. Hemşirelik Bilimi Dergisi, 2(2), 38-44.
- Yıldız, T., Kobya ulut, H., (2020) Ebeveyn Adölesan Bağlanması Adölesanın Riskli Davranışlarına Etkisi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon.
- Yurdakul, S., Koç, Ş. (2021) Erken Adölesanlarda Sağlık Okuryazarlığının Sağlığı Geliştirme Davranışları ile İlişkisi. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Karaman.